Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
JEAN RICHARD DE LA TOUR IŠVADA,
pateikta 2022 m. birželio 2 d.[1]

Byla C-66/21

O.T. E.
prieš
Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid

(*Rechtbank Den Haag* (Hagos apylinkės teismas, Nyderlandai) prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Imigracijos politika – Prekybos žmonėmis prevencija ir kova su ja – Direktyva 2004/81/EB – Trečiųjų šalių piliečiams, kurie yra prekybos žmonėmis aukos, išduodamas leidimas gyventi šalyje – 6 straipsnis – Apsvarstymo laikotarpis – *Dies a quo* ir *dies ad quem* – Draudimas vykdyti išsiuntimo iš šalies nurodymus per šį laikotarpį – Sąvoka „išsiuntimo iš šalies nurodymai“ – Nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias auka gali būti perduota valstybei narei, atsakingai už jos tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą pagal Reglamentą (ES) Nr. 604/2013 – Leistinumas“

I. Įžanga

1. Ar per apsvarstymo laikotarpį, pagal Direktyvos 2004/81/EB[2] 6 straipsnį suteikiamą asmeniui, kuris yra prekybos žmonėmis auka, valstybė narė gali perduoti šį asmenį valstybei narei, kurią ji laiko atsakinga už jo tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą pagal Reglamente (ES) Nr. 604/2013[3] nustatytus kriterijus? Be to, koks yra šio laikotarpio *dies a quo* ir *dies ad quem*?

2. Tokie iš esmės yra klausimai, kuriuos šiame prašyme priimti prejudicinį sprendimą pateikia *rechtbank Den Haag* (Hagos apylinkės teismas, Nyderlandai).

3. Šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą suteikia Teisingumo Teismui galimybę pirmą kartą pareikšti nuomonę dėl sąsajos tarp Direktyvoje 2004/81 numatytos procedūros, susijusios su leidimo laikinai gyventi šalyje išdavimu trečiosios šalies piliečiui, kuris yra prekybos žmonėmis auka, ir šio piliečio perdavimo valstybei narei, atsakingai už jo tarptautinės apsaugos prašymo

[1] Originalo kalba: prancūzų.

[2] 2004 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyva dėl leidimo gyventi šalyje išdavimo trečiųjų šalių piliečiams, kurie yra prekybos žmonėmis aukos arba kurie dalyvavo vykdant nelegalios imigracijos padėjimo veiksmus, bendradarbiaujantiems su kompetentingomis institucijomis (OL L 261, 2004, p. 19; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 7 t., p. 69, klaidų ištaisymas OL L 82, 2013, p. 63).

[3] 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas, kuriuo išdėstomi valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės vienoje iš valstybių narių pateikto tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai (OL L 180, 2013, p. 31).

nagrinėjimą, procedūros pagal Reglamentą Nr. 604/2013[4]. Nors pagal Direktyvą 2004/81 reikalaujama, kad valstybė narė prekybos žmonėmis aukai suteiktų apsvarstymo laikotarpį, kuriam pasibaigus ji gali gauti šį leidimą gyventi šalyje mainais už bendradarbiavimą, Reglamente Nr. 604/2013 nustatyta priešingai – kad valstybė narė kuo greičiau turi perduoti šį asmenį į prašomą valstybę narę, kad būtų išnagrinėtas jo tarptautinės apsaugos prašymas.

4. Pirmoje šios išvados dalyje išdėstysiu priežastis, dėl kurių manau, kad Direktyvos 2004/81 6 straipsnio 2 dalyje vartojama sąvoka „išsiuntimo iš šalies nurodymai“ apima priemones, kuriomis trečiosios šalies pilietis, esantis prekybos žmonėmis auka, verčiamas išvykti iš jo buvimo valstybės narės teritorijos, vykdant pagal Reglamentą Nr. 604/2013 priimtą sprendimą dėl perdavimo. Taigi paaiškinsiu, kad tiek, kiek pagal šį straipsnį šiai valstybei narei draudžiama vykdyti išsiuntimo iš šalies nurodymą per apsvarstymo laikotarpį, pagal jį taip pat neleidžiama, kad minėta valstybė narė per šį laikotarpį perduotų šį pilietį valstybei narei, atsakingai už jo tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, vykdant pagal Reglamentą Nr. 604/2013 priimtą sprendimą.

5. Ir, atvirkščiai, paaiškinsiu, kad kompetentingos nacionalinės institucijos minėtu laikotarpiu išsaugo galimybę priimti sprendimą dėl perdavimo arba patvirtinti pasirengimo jį vykdyti priemones, jei šios priemonės nekenkia apsvarstymo laikotarpio veiksmingumui.

6. Antroje šios išvados dalyje patikslinsiu apsvarstymo laikotarpio skaičiavimo tvarką, visų pirma jo *dies a quo* ir *dies ad quem*.

II. Teisinis pagrindas

A. Sąjungos teisė

1. Direktyva 2004/81

7. Direktyvos 2004/81 1 straipsnyje nustatyta:

„Šios direktyvos tikslas – apibrėžti ribotos trukmės, susijusios su atitinkamų nacionalinių nagrinėjimų trukme, leidimų gyventi šalyje išdavimo trečiųjų šalių piliečiams, kurie bendradarbiauja kovojant prieš prekybą žmonėmis arba prieš nelegalios imigracijos padėjimo veiksmus, reikalavimus.“

8. Šios direktyvos 3 straipsnio 1 dalyje nurodyta:

„1. Valstybės narės taiko šią direktyvą trečiųjų šalių piliečiams, kurie yra ar buvo su prekyba žmonėmis susijusių nusikaltimų aukos, net jei jie nelegaliai pateko į valstybių narių teritoriją.“

9. Minėtos direktyvos 5 straipsnio pirma pastraipa suformuluota taip:

„Kai valstybių narių kompetentingos institucijos mano, kad trečiosios šalies pilietis gali patekti į šios direktyvos taikymo sritį, jos informuoja atitinkamą asmenį apie galimybes, kurias suteikia ši direktyva.“

[4] Direktyva 2004/81 taip pat gali būti taikoma trečiųjų šalių piliečių, kuriems pagal jos 3 straipsnio 2 dalį buvo suteikta pagalba nelegaliai imigracijai, situacijai.

10. Tos pačios direktyvos 6 straipsnyje „Apsvarstymo laikotarpis“ nustatyta:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad atitinkamiems trečiųjų šalių piliečiams būtų suteiktas apsvarstymo laikotarpis, per kurį jie galėtų atsigauti ir išvengti nusikaltimų vykdytojų įtakos, kad galėtų priimti motyvuotą sprendimą, ar bendradarbiauti su kompetentingomis institucijomis.

Pirmoje pastraipoje nurodyto laikotarpio trukmė ir pradžia nustatomos pagal nacionalinius [nacionalinės] teisės aktus.

2. Per apsvarstymo laikotarpį ir laukdami kompetentingų institucijų sprendimo atitinkami trečiųjų šalių piliečiai gauna 7 straipsnyje nurodytą priežiūrą ir prieš juos negali būti įvykdytas joks išsiuntimo iš šalies nurodymas.

3. Apsvarstymo laikotarpis nesuteikia teisės gyventi šalyje pagal šią direktyvą.

4. Valstybė narė bet kada gali nutraukti apsvarstymo laikotarpį, jei kompetentingos institucijos nustato, kad atitinkamas asmuo aktyviai, savanoriškai ir jo/jos iniciatyva atnaujino ryšį su 2 straipsnio b ir c punktuose nurodytų nusikaltimų vykdytojais arba dėl viešosios tvarkos ir nacionalinio saugumo apsaugos.“

11. Direktyvos 2004/81 7 straipsnyje „Priežiūra prieš suteikiant leidimą gyventi šalyje“ nustatyta:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad atitinkamiems trečiųjų šalių piliečiams, kurie neturi pakankamai lėšų, būtų suteiktas pragyvenimo lygis, užtikrinantis jų pragyvenimą ir neatidėliotinos medicinos pagalbos suteikimą. Jos turi atsiliepti į specialius pažeidžiamiausių žmonių poreikius, įskaitant tam tiktais atvejais ir numatytą nacionaliniuose teisės aktuose psichologinę pagalbą.

2. Valstybės narės pagal nacionalinius [nacionalinės] teisės aktus turi tinkamai atsižvelgti į atitinkamų trečiųjų šalių piliečių saugumo ir apsaugos poreikius taikant šią direktyvą.

<…>“

12. Šios direktyvos 8 straipsnyje nurodyta:

„1. Pasibaigus apsvarstymo laikotarpiui arba anksčiau, jei kompetentingos institucijos mano, kad atitinkamas trečiosios šalies pilietis jau įvykdė b punkte nustatytus kriterijus, valstybės narės išnagrinėja:

a) galimybes, kurias jo / jos pasilikimo jos teritorijoje pratęsimas teikia tyrimams ar teisminiams nagrinėjimams; ir

b) ar jis / ji parodė aiškius ketinimus bendradarbiauti; ir

c) ar jis / ji nutraukė visus ryšius su įtariamaisiais įvykdžius veiksmus, kurie gali būti priskiriami prie 2 straipsnio b ir c punktuose nurodytų nusikaltimų.

2. Leidimui gyventi šalyje išduoti ir nekenkiant su viešosios tvarkos ir nacionalinio saugumo apsauga susijusiems sumetimams, būtina įvykdyti šio straipsnio 1 dalyje nurodytas sąlygas.

<…>“

2. Kitos Sąjungos teisės nuostatos

13. Šioje išvadoje remsiuosi Reglamento Nr. 604/2013 21, 29, 31 ir 32 straipsniais.

14. Taip pat vadovausiuosi Direktyva 2011/36/ES [5], kurioje apibrėžta su prekyba žmonėmis susijusi nusikalstama veika ir nustatytos pagalbos bei apsaugos priemonės, kurios turi būti suteiktos prekybos žmonėmis aukoms, ir Direktyva 2012/29/ES [6].

B. Nyderlandų teisė

15. 2000 m. lapkričio 23 d. *Vreemdelingenwet 2000* (2000 m. Užsieniečių įstatymas) [7] 8 straipsnio *ab initio* ir k punkte nustatyta:

„Užsienietis gali teisėtai gyventi Nyderlanduose tik:

<…>

k) laikotarpiu, per kurį ministras leidžia jam pateikti skundą dėl *Wetboek van Strafrecht* [Baudžiamasis kodeksas [8]] 273f straipsnio [9] pažeidimo.“

16. Pagal Užsieniečių įstatymo 11 straipsnio 1 ir 2 dalis trečiųjų šalių piliečiai apsvarstymo laikotarpiu turi teisę į Direktyvos 2004/81 7 straipsnyje numatytas paramos priemones.

17. Užsieniečių įstatymo 30 straipsnio 1 dalyje patikslinta, kad prašymas išduoti leidimą laikinai gyventi šalyje nenagrinėjamas, jeigu pagal Reglamentą Nr. 604/2013 nustatyta, kad už prašymo nagrinėjimą yra atsakinga kita valstybė narė.

18. Apsvarstymo laikotarpio suteikimo tvarka apibrėžta *Vreemdelingencirculaire 2000* (2000 m. Aplinkraštis dėl užsieniečių) [10], visų pirma jo B8/3.1 skirsnyje; jame nustatyta:

„[*Koninklijke Marechaussee* (žandarmerija, Nyderlandai)] turi tokius pačius įgaliojimus kaip ir nacionalinės policijos viršininkas, jei yra prekybos žmonėmis požymių, kiek tai susiję su užsieniečiu.

<…>

[5] 2011 m. balandžio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl prekybos žmonėmis prevencijos, kovos su ja ir aukų apsaugos, pakeičianti Tarybos pamatinį sprendimą 2002/629/TVR (OL L 101, 2011, p. 1).

[6] 2012 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva, kuria nustatomi būtiniausi nusikaltimų aukų teisių, paramos joms ir jų apsaugos standartai ir kuria pakeičiamas Tarybos pamatinis sprendimas 2001/220/TVR (OL L 315, 2012, p. 57).

[7] *Stb*. 2000, Nr. 495, toliau – Užsieniečių įstatymas.

[8] Toliau – Baudžiamasis kodeksas.

[9] Susijęs su prekyba žmonėmis.

[10] Toliau – Aplinkraštis dėl užsieniečių.

Immigratie- en Naturalisatiedienst [Imigracijos ir natūralizacijos tarnyba, Nyderlandai[11]] išskiria tris teisę gyventi šalyje apimančias situacijas, kiek tai susiję su prekybos žmonėmis aukų ir apie nusikalstamą veiką pranešusių liudytojų teise laikinai gyventi šalyje:

1) apsvarstymo laikotarpis prekybos žmonėmis aukoms;

2) leidimas gyventi šalyje prekybos žmonėmis aukoms; ir

3) leidimas gyventi šalyje apie nusikalstamą veiką pranešusiems liudytojams.

Sub 1. Apsvarstymo laikotarpis

Pagal [Užsieniečių įstatymo] 8 straipsnio [*ab initio* ir] k punktą, tariamoms prekybos žmonėmis aukoms suteikiamas ne ilgesnis kaip trijų mėnesių apsvarstymo laikotarpis, per kurį jos turi nuspręsti, ar nori pateikti skundą dėl prekybos žmonėmis arba kitaip bendradarbiauti renkant informaciją ar atliekant baudžiamąjį tyrimą dėl asmens, įtariamo prekyba žmonėmis, arba to asmens bylos nagrinėjimo iš esmės metu, ar nori to atsisakyti.

Policija arba žandarmerijos vadas suteikia tariamai aukai apsvarstymo laikotarpį, jei yra bent menkiausias prekybos žmonėmis požymis ir (arba) įsikišus *Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid* (Socialinių reikalų ir įdarbinimo inspekcija, Nyderlandai) <…>

Per apsvarstymo laikotarpį IND sustabdo tariamos prekybos žmonėmis aukos išvykimą iš Nyderlandų.

Apsvarstymo laikotarpis suteikiamas tik vieną kartą ir negali būti pratęstas.

Apvarstymo laikotarpis suteikiamas tik neteisėtai Nyderlanduose esantiems užsieniečiams, kurie:

– yra arba buvo susidūrę su situacija, susijusia su Baudžiamojo kodekso 273f straipsnyje inkriminuojama veika,

– dar nebuvo Nyderlanduose susidūrę su situacija, susijusia su Baudžiamojo kodekso 273f straipsnyje inkriminuojama veika, bet iš tiesų galimai yra prekybos žmonėmis aukos, arba

– nepateko į Nyderlandus, tačiau iš tiesų galimai yra prekybos žmonėmis aukos, turint omenyje, kad žandarmerija, prireikus pasikonsultavusi su [prokuratūra], suteikia apsvarstymo laikotarpį, jei yra bent menkiausias prekybos žmonėmis požymis.

<…>

Per apsvarstymo laikotarpį tariama auka kartą per mėnesį turi atvykti į regioninį policijos arba žandarmerijos padalinį, kuriam ji buvo priskirta administracine tvarka.

Apsvarstymo laikotarpis baigiasi, kai:

– policija arba žandarmerija konstatuoja, kad per apsvarstymo laikotarpį tariama auka išvyko į „nežinomą paskirties vietą“,

[11] Toliau – IND.

– per apsvarstymo laikotarpį tariama auka praneša, kad atsisako pateikti skundą arba kitaip bendradarbiauti renkant informaciją ar atliekant baudžiamąjį tyrimą dėl asmens, įtariamo prekyba žmonėmis, arba nagrinėjant to asmens bylą iš esmės,

– tariama auka pateikė skundą dėl prekybos žmonėmis ir pasirašė protokolą arba bendradarbiavo renkant informaciją ar atliekant baudžiamąjį tyrimą dėl asmens, įtariamo prekyba žmonėmis, arba nagrinėjant to asmens bylą iš esmės, arba

– tariama auka pateikia prašymą išduoti leidimą gyventi šalyje (kitu nei šioje dalyje nurodytu pagrindu).

Pasibaigus apsvarstymo laikotarpiui, IND atšaukia išvykimo sustabdymą.“

III. Faktinės aplinkybės pagrindinėje byloje ir prejudiciniai klausimai

19. Pareiškėjas pagrindinėje byloje, Nigerijos pilietis, 2019 m. balandžio 26 d. pateikė tarptautinės apsaugos prašymą Nyderlanduose, prieš tai pateikęs tris tarptautinės apsaugos prašymus Italijoje ir papildomą prašymą Belgijoje.

20. Pagal Reglamento Nr. 604/2013 18 straipsnio 1 dalies *initio* ir d punktą 2019 m. birželio 3 d. Nyderlandų Karalystė Italijos Respublikai pateikė prašymą atsiimti atitinkamą asmenį; 2019 m. birželio 13 d. šis prašymas buvo patenkintas.

21. Preliminari apklausa įvyko 2019 m. balandžio 26 d., o 2019 m. liepos 30 d. raštu suinteresuotasis asmuo pranešė norintis pateikti skundą policijos institucijoms, nes Italijoje jis tapo prekybos žmonėmis auka ir Nyderlandų priėmimo centre atpažino vieną iš šios nusikalstamos veikos vykdytojų. Šiuo klausimu jį apklausė užsieniečių policija. 2019 m. rugpjūčio 12 d. sprendimu *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid* (teisingumo ir saugumo valstybės sekretorius, Nyderlandai) atsisakė nagrinėti suinteresuotojo asmens tarptautinės apsaugos prašymą, motyvuodamas tuo, kad už jo nagrinėjimą atsakinga valstybė narė yra Italijos Respublika, ir nurodė perduoti šį asmenį Italijai.

22. 2019 m. spalio 3 d. pareiškėjas pagrindinėje byloje pateikė skundą Nyderlandų valdžios institucijoms, motyvuodamas tuo, kad jis buvo prekybos žmonėmis auka.

23. Po atlikto nagrinėjimo Nyderlandų prokuratūra padarė išvadą, kad Nyderlanduose nėra įrodymų, patvirtinančių suinteresuotojo asmens skundą, todėl atitinkamo asmens bendradarbiavimas atliekant baudžiamąjį tyrimą Nyderlanduose nėra būtinas. Taigi jo skundas buvo atmestas.

24. Pareiškėjas pagrindinėje byloje apskundė 2019 m. rugpjūčio 12 d. sprendimą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui. Jis, be kita ko, teigia, kad šis sprendimas yra neteisėtas, nes pagal Direktyvos 2004/81 6 straipsnį jam turėjo būti suteiktas apsvarstymo laikotarpis.

25. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo teigimu, reikia atsakyti į klausimus, ar kuriuo nors momentu po 2019 m. liepos 30 d. pareiškėjui turėjo būti suteiktas šios direktyvos 6 straipsnyje numatytas apsvarstymo laikotarpis, ir, jei taip, ar teisingumo ir saugumo valstybės sekretorius, nors šis apsvarstymo laikotarpis nebuvo suteiktas, galėjo imtis priemonių, kad parengtų pareiškėjo išsiuntimą iš Nyderlandų teritorijos, ir, jei taip, ar 2019 m. rugpjūčio 12 d.

sprendimas laikytinas išsiuntimo iš šalies nurodymu. Taip pat šis teismas klausia, kokių pasekmių turėtų kilti dėl tos aplinkybės, kad, išskyrus Aplinkraštyje dėl užsieniečių nurodytą informaciją, nacionalinėje teisėje nenustatyta nei minėto apsvarstymo laikotarpio trukmės, nei jo pradžios, taigi minėtos direktyvos 6 straipsnio 1 dalis nebuvo perkelta į Nyderlandų teisę.

26. Šiomis aplinkybėmis *rechtbank Den Haag* (Hagos apylinkės teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1.a) Ar, atsižvelgiant į tai, kad Nyderlandai pagal nacionalinės teisės aktus nenustatė [Direktyvos 2004/81] 6 straipsnio 1 dalyje garantuojamo apsvarstymo laikotarpio pradžios, šią teisės normą reikia aiškinti taip, kad apsvarstymo laikotarpis *ipso jure* prasideda nuo momento, kai trečiosios šalies pilietis Nyderlandų institucijoms praneša apie prekybą žmonėmis?

1.b) Ar, atsižvelgiant į tai, kad Nyderlandai pagal nacionalinės teisės aktus nenustatė [Direktyvos 2004/81] 6 straipsnio 1 dalyje garantuojamo apsvarstymo laikotarpio trukmės, šią teisės normą reikia aiškinti taip, kad apsvarstymo laikotarpis *ipso jure* baigiasi tuomet, kai trečiosios šalies pilietis pateikia pareiškimą dėl prekybos žmonėmis arba nurodo, kad atsisako jį pateikti?

2. Ar „išsiuntimo iš šalies nurodymais“, kaip jie suprantami pagal [Direktyvos 2004/81] 6 straipsnio 2 dalį, taip pat turi būti laikomos priemonės, kuriomis siekiama trečiosios šalies pilietį išsiųsti iš vienos valstybės narės teritorijos į kitos valstybės narės teritoriją?

3.a) Ar pagal [Direktyvos 2004/81] 6 straipsnio 2 dalį draudžiama per šios direktyvos 6 straipsnio 1 dalyje garantuojamą apsvarstymo laikotarpį priimti sprendimą dėl perdavimo?

3.b) Ar pagal [Direktyvos 2004/81] 6 straipsnio 2 dalį draudžiama jau priimtą sprendimą dėl perdavimo per šios direktyvos 6 straipsnio 1 dalyje garantuojamą apsvarstymo laikotarpį vykdyti arba ruoštis jį vykdyti?“

27. Čekijos, Vokietijos ir Nyderlandų vyriausybės bei Europos Komisija pateikė rašytines pastabas.

28. Šalių taip pat buvo paprašyta atsakyti į Teisingumo Teismo pateiktus klausimus raštu, visų pirma pateikti savo nuomonę dėl to, kokiu mastu ir kokiu aspektu atsakant į prejudicinius klausimus reikėtų atsižvelgti tiek į Direktyvos 2011/36 nuostatas dėl prekybos žmonėmis prevencijos ir prekybos žmonėmis aukų apsaugos, tiek į Direktyvoje 2012/29 įtvirtintas taisykles dėl nusikaltimų aukų teisių.

IV. Analizė

A. Pirminės pastabos

29. Prieš pradėdamas nagrinėti šiuos klausimus norėčiau pateikti dvi pastabas.

30. Pirmoji susijusi su tvarka, kuria siūlau nagrinėti šiuos klausimus.

31. Iš esmės savo analizę pradėsiu nuo principinio aspekto, kuris keliamas antrajame prejudiciniame klausime, nagrinėjimo, t. y. nuo sąvokos „išsiuntimo iš šalies nurodymas“, kurią Europos Sąjungos teisės aktų leidėjas vartoja Direktyvos 2004/81 6 straipsnio 2 dalyje, išaiškinimo. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui iš tiesų kyla klausimas, ar ši sąvoka apima priemonę, kuria valstybė narė perduoda trečiosios šalies pilietį kitai valstybei narei pagal Reglamentą Nr. 604/2013.

32. Siekdamas nuoseklumo toliau nagrinėsiu trečiąjį prejudicinį klausimą, susijusį su tuo, kokios apimties procedūrą valstybė narė gali pradėti per Direktyvos 2004/81 6 straipsnio 1 dalyje numatytą apsvarstymo laikotarpį, siekdama perduoti trečiosios šalies pilietį, kuris yra prekybos žmonėmis auka. Konkrečiai kalbant, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, pirma, ar gali būti priimtas sprendimas dėl perdavimo (a punktas), ir, antra, ar toks sprendimas dėl perdavimo, priimtas prieš prasidedant apsvarstymo laikotarpiui, gali būti vykdomas arba gali būti rengiamasi jį vykdyti (b punktas).

33. Galiausiai savo analizę užbaigsiu nagrinėdamas pirmąjį prejudicinį klausimą, susijusį su terminų, taikomų apsvarstymo laikotarpiui, skaičiavimu. Nesant nacionalinės perkėlimo priemonės, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašo Teisingumo Teismo nustatyti šiam terminui taikytinus *dies a quo* ir *dies ad quem*.

34. Antroji pastaba skirta teisės normoms, kuriomis remdamasis nagrinėsiu antrąjį ir trečiąjį prejudicinius klausimus, susijusius su draudimo vykdyti bet kokį išsiuntimo iš šalies nurodymą per apsvarstymo laikotarpį apimtimi.

35. Iš tiesų savo pastabose Vokietijos ir Nyderlandų vyriausybės pasiūlė atsakyti į šiuos klausimus analizuojant Reglamento Nr. 604/2013 tekstą, struktūrą ir tikslą. Šis požiūris parodo, kad tos šalys ir Komisija yra itin linkusios teikti pirmenybę šiame reglamente numatytų perdavimo procedūrų veiksmingumui. Tačiau, nors toks požiūris yra įdomus, manau, kad Direktyvos 2004/81 6 straipsnio 2 dalyje numatyto draudimo apimtis pirmiausia turi būti nagrinėjama atsižvelgiant į šios nuostatos formuluotę, jos struktūrą ir tikslą, turint omenyje, kad ši direktyva yra kovos su prekyba žmonėmis mechanizmo dalis.

36. Iš tiesų, nors ir Direktyva 2004/81, ir Reglamentu Nr. 604/2013 prisidedama prie laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės kūrimo, vis dėlto šiems aktams taikomi atskiri ir skirtingi režimai ir jais siekiama skirtingų tikslų.

37. Direktyva 2004/81 yra kovos su prekyba žmonėmis priemonė, taikoma neatsižvelgiant į aukos statusą. Ši direktyva susijusi su trečiųjų šalių piliečių, kurie yra prekybos žmonėmis aukos arba kuriems buvo suteikta pagalba nelegaliai imigracijai valstybių narių teritorijoje, gyvenimo šalyje sąlygomis, ir joje visų pirma numatytas leidimo gyventi šalyje išdavimas tiems iš jų, kurie po apsvarstymo laikotarpio nusprendžia bendradarbiauti baudžiamojo tyrimo ir (arba) teismo proceso tikslais. Taigi ši direktyva turėtų padėti veiksmingai kovoti su prekybos žmonėmis ar nelegalios imigracijos tinklais ir kartu apsaugoti šių nusikaltimų aukas.

38. Reglamentas Nr. 604/2013, priešingai, yra migracijos srautų valdymo dalis. Jis patenka į bendros Europos prieglobsčio sistemos taikymo sritį ir paremtas išimtinai administracinio pobūdžio nagrinėjimo procedūra, kurios tikslas – pagal šiame reglamente nurodytus kriterijus nustatyti valstybę narę, atsakingą už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, kuriai prašytojas galimai bus perduotas ir kurioje jis prireikus gaus leidimą gyventi kaip tarptautinės apsaugos gavėjas.

39. Tokiu atveju, kaip antai nagrinėjamoje byloje, kyla šių dviejų procedūrų sąsajos klausimas. Iš tiesų dėl jų taikymo vienu metu savaime susiklosto paradoksali situacija: Direktyva 2004/81 siekiama suteikti atitinkamam trečiosios šalies piliečiui leidimą laikinai gyventi valstybės narės, kurioje jis buvo identifikuotas kaip prekybos žmonėmis auka ir kurioje pateikė skundą, teritorijoje, tačiau Reglamentu Nr. 604/2013, taikant griežtus terminus, reglamentuojamas šio asmens perdavimas kitai valstybei narei, jei valstybė narė, kurioje jis yra, nėra atsakinga už jo tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą.

40. Minėtų procedūrų derinimas reikalauja subalansuoto požiūrio, atsižvelgiant, be abejo, į vadinamųjų Dublino procedūrų veiksmingumą, bet ypač, mano nuomone, – į atitinkamo asmens pažeidžiamumą tiek dėl jo, kaip aukos, kuriai taikoma Direktyva 2004/81, statuso, tiek dėl jo, kaip tarptautinės apsaugos prašytojo, statuso.

B. Draudimo vykdyti bet kokį išsiuntimo iš šalies nurodymą per Direktyvos 2004/81 6 straipsnyje numatytą apsvarstymo laikotarpį apimtis

1. Dėl antrojo prejudicinio klausimo, susijusio su Direktyvos 2004/81 6 straipsnio 2 dalyje vartojamos sąvokos „išsiuntimo iš šalies nurodymas“ aiškinimu

41. Antruoju prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo iš esmės prašo išaiškinti, ar Direktyvos 2004/81 6 straipsnio 2 dalyje vartojama sąvoka „išsiuntimo iš šalies nurodymas“ apima priemonę, kuria valstybė narė pagal Reglamento Nr. 604/2013 26 straipsnį perduoda kitai valstybei narei trečiosios šalies pilietį, kuris yra prekybos žmonėmis auka.

42. Kitaip tariant, šis teismas siekia nustatyti, ar ši sąvoka apima visas priemones, kuriomis trečiosios šalies pilietis verčiamas išvykti iš valstybės narės teritorijos, kaip antai perdavimo kitai valstybei narei priemonę, ar, priešingai, sąvoka „išsiuntimas“ apima tik priemones, kuriomis trečiosios šalies pilietis verčiamas išvykti iš Sąjungos teritorijos, todėl šis kvalifikavimas netaikytinas perdavimui pagal Reglamentą Nr. 604/2013.

43. Direktyvos 2004/81 6 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad „[p]er apsvarstymo laikotarpį ir laukdami kompetentingų institucijų sprendimo atitinkami trečiųjų šalių piliečiai gauna 7 straipsnyje nurodytą priežiūrą ir prieš juos negali būti įvykdytas joks išsiuntimo iš šalies nurodymas“.

44. Šios direktyvos 6 straipsnio 2 dalies tekste nėra jokios nuorodos į sąvokos „išsiuntimas“ geografines ribas. Sąjungos teisės aktų leidėjas taip pat neapibrėžia šios sąvokos minėtoje direktyvoje. Tos pačios direktyvos 2 straipsnio d punkte jis tik patikslina, kad „išsiuntimo iš šalies nurodymo vykdymo užtikrinimo priemonė“ turi būti suprantama kaip „bet kokia priemonė, kurios valstybė narė imasi kompetentingų institucijų sprendimo, nurodančio išsiųsti iš šalies trečiosios šalies pilietį, vykdymui užtikrinti“.

45. Direktyvos 2004/81 6 straipsnio 2 dalyje taip pat nėra nuorodos į valstybių narių nacionalinę teisę. Taigi šiame straipsnyje esančią sąvoką „išsiuntimas“ reikia suprasti kaip savarankišką Sąjungos teisės sąvoką. Kadangi ši sąvoka jau apibrėžta Direktyvos 2008/115/EB [12], kuri, kaip ir Direktyva 2004/81, priskirtina Sąjungos imigracijos politikai, 3 straipsnio 5 punkte, siūlau Teisingumo Teismui remtis šia apibrėžtimi.

46. Direktyvos 2008/115 3 straipsnio 5 punkte sąvoka „išsiuntimas“ apibrėžta kaip „priverstinis prievolės grįžti įvykdymas, tai yra *fizinis išvežimas iš valstybės narės*“. Sprendimas dėl grąžinimo savo ruožtu apibrėžtas šios direktyvos 3 straipsnio 3 punkte kaip susijęs su tuo, kad trečiosios šalies pilietis „grįžta“ į savo kilmės šalį, tranzito šalį ar kitą trečiąją šalį. Atsižvelgiant į šias apibrėžtis, sprendimo išsiųsti ir sprendimo grąžinti, net jeigu jie būtų priimti per vieną procedūrą ar vienu aktu, reikšmė yra skirtinga. Išsiuntimas – tai priemonė, kurią taikant trečiosios šalies pilietis turi palikti valstybės narės, kurioje jis yra, teritoriją, o grąžinimas pagal Direktyvą 2008/115 suprantamas kaip veiksmas, kurį įgyvendinant tas pilietis turi išvykti į trečiąją šalį, tranzito šalį arba grįžti į savo kilmės šalį, t. y. už Sąjungos teritorijos ribų. Taigi, pagal šios direktyvos 8 straipsnio 3 dalį valstybės narės gali nurodyti išsiųsti atitinkamą asmenį administraciniu arba teisminiu aktu, kuris priimamas atskirai nuo sprendimo grąžinti, prieš priimant tokį sprendimą arba jau jį priėmus, ir kiekvienas iš šių aktų atitinka šios direktyvos 12 straipsnyje nurodytus formalius reikalavimus, taip pat gali būti apskųstas teisme [13].

47. Pavyzdžiui, 2020 m. rugsėjo 30 d. Sprendime *CPAS de Seraing* [14] Teisingumo Teismas taip atskyrė nurodymą išsiųsti iš šalies ir sprendimą grąžinti: „iš
Direktyvos 2008/115 3 straipsnio 3–5 punktų matyti, kad pagal apibrėžtį sprendimu grąžinti nustatoma ar nurodoma prievolė jame nurodytam trečiosios šalies piliečiui grįžti į trečiąją šalį, *o* sąvoka „išsiuntimas“ reiškia fizinį šio trečiosios šalies piliečio išvežimą iš atitinkamos valstybės narės“ [15]. Teisingumo Teismo teigimu, „paties [sprendimo dėl nurodymo išsiųsti] pasekmės lemia draudimą atitinkamam trečiosios šalies piliečiui laikinai likti *šios valstybės narės teritorijoje* [16]“.

48. Iš šių teksto elementų ir jurisprudencijos matyti, kad priemonė laikoma „išsiuntimo iš šalies nurodymu“, jei dėl jos trečiosios šalies pilietis priverstas išvykti iš valstybės narės, kurioje jis yra, teritorijos. Kadangi pagal Reglamentą Nr. 604/2013 priimtame sprendime dėl perdavimo nustatoma atitinkamo trečiosios šalies piliečio pareiga vykti į valstybę narę, atsakingą už jo tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą (prašoma valstybė narė), tokio sprendimo vykdymas savaime reiškia to piliečio išsiuntimą iš valstybės narės, kurioje jis pateikė tarptautinės apsaugos prašymą (prašančioji valstybė narė), teritorijos.

49. Taigi, atsižvelgdamas į šiuos argumentus siūlau Teisingumo Teismui nuspręsti, kad sąvoka „išsiuntimo iš šalies nurodymas“ pagal Direktyvos 2004/81 6 straipsnio 2 dalį turi būti aiškinama taip, kad ji apima priemones, kuriomis trečiosios šalies pilietis, esantis prekybos žmonėmis auka, verčiamas palikti jo buvimo valstybės narės teritoriją, vykdant sprendimą dėl perdavimo, priimtą pagal Reglamentą Nr. 604/2013.

[12] 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse (OL L 348, 2008, p. 98).

[13] Direktyvos 2008/115 13 straipsnio 1 dalis.

[14] C-402/19, EU:C:2020:759.

[15] To sprendimo 44 punktas, kursyvu išskirta mano.

[16] Minėto sprendimo 45 punktas, kursyvu išskirta mano.

2. Dėl trečiojo prejudicinio klausimo, susijusio su perdavimo procedūros įgyvendinimo tvarka per apsvarstymo laikotarpį

50. Trečiuoju prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2004/81 6 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiama per šios direktyvos 6 straipsnio 1 dalyje numatytą apsvarstymo laikotarpį, pirma, priimti sprendimą dėl perdavimo (a punktas) ir, antra, vykdyti sprendimą dėl perdavimo, priimtą prieš prasidedant apsvarstymo laikotarpiui, arba rengtis jį vykdyti (b punktas).

51. Primenu, kad pagal Direktyvos 2004/81 6 straipsnio 2 dalį Sąjungos teisės aktų leidėjas draudžia valstybei narei per pagal šio straipsnio 1 dalį suteiktą apsvarstymo laikotarpį „įvykdyt[i]“ išsiuntimo iš šalies nurodymą trečiosios šalies piliečio, kuris yra prekybos žmonėmis auka, atžvilgiu.

52. Atsižvelgdamas į šios direktyvos 6 straipsnio formuluotę, toliau dėstydamas savo argumentus išskirsiu dvi situacijas.

53. Pirmoji – tai situacija, kurią aiškiai draudžia Sąjungos teisės aktų leidėjas, t. y. išsiuntimo iš šalies nurodymo *įvykdymas*.

54. Antroji – tai situacija, kai, nesant jokių priešingų nuorodų Direktyvos 2004/81 6 straipsnio 2 dalies tekste, per šį apsvarstymo laikotarpį valstybė narė gali priimti sprendimą dėl prekybos žmonėmis aukos perdavimo arba patvirtinti pasirengimo šiam perdavimui priemones, vis dėlto nesiimant faktinio atitinkamo trečiosios šalies piliečio perdavimo.

a) Draudimas vykdyti sprendimą dėl perdavimo per apsvarstymo laikotarpį

55. Atsižvelgdamas į išdėstytus argumentus manau, kad draudimas vykdyti išsiuntimo iš šalies nurodymą reiškia draudimą imtis vykdyti sprendimą dėl prekybos žmonėmis aukos perdavimo per šiam asmeniui suteiktą apsvarstymo laikotarpį.

56. Kaip nurodysiu toliau, toks aiškinimas yra būtinas atsižvelgiant į Direktyvoje 2004/81 numatytos leidimo gyventi šalyje išdavimo procedūros veiksmingumą, taip pat į Sąjungos teisės aktų leidėjo siekiamus tikslus.

57. Pagal šios direktyvos 1 straipsnį jos tikslas – apibrėžti ribotos trukmės leidimų gyventi šalyje išdavimo trečiųjų šalių piliečiams, kurie bendradarbiauja kovojant su prekyba žmonėmis, dalyvaudami baudžiamajame tyrime ar teismo procese, reikalavimus [17].

58. Šiomis aplinkybėmis svarbu nepamiršti, kad šios direktyvos nuostatos, remiantis jos 3 straipsnio 1 dalimi, skirtos „trečiųjų šalių piliečiams, kurie yra ar buvo su prekyba žmonėmis susijusių nusikaltimų aukos“.

[17] Žr. Direktyvos 2004/81 8 ir 9 konstatuojamąsias dalis ir Direktyvos 2011/36 17 konstatuojamąją dalį.

59. Direktyvos 2012/29 2 straipsnio 1 dalies a punkto i papunktyje „aukos“ statusas apibrėžtas kaip reiškiantis „fizin[į] asm[enį], kuris tiesiogiai dėl nusikalstamos veikos patyrė žalą, įskaitant fizinę, psichinę ar emocinę žalą arba ekonominius nuostolius“. Nusikalstamos veikos aukos statusas nepriklauso nuo šio asmens buvimo ar gyvenimo atitinkamos valstybės narės teritorijoje teisėtumo [18].

60. Be to, Sąjungos teisės aktų leidėjas prekybos žmonėmis nusikalstamą veiką apibrėžia Direktyvos 2011/36 2 straipsnyje [19], į kurį daroma nuoroda Direktyvos 2004/81 2 straipsnio c punkte [20].

61. Iš šios direktyvos taikymo srities, nurodytos jos 3 straipsnio 1 dalyje, siejamoje su direktyvomis 2011/36 ir 2012/29, matyti, kad leidimo laikinai gyventi šalyje išdavimo procedūra, apimanti apsvarstymo laikotarpį, turi būti pradėta tik tuo atveju, jei kompetentingos nacionalinės institucijos mano, kad trečiosios šalies pilietis gali būti laikomas „prekybos žmonėmis auka“.

62. Įvairiais leidimo laikinai gyventi šalyje išdavimo procedūros etapais siekiama atsižvelgti į ypatingą trečiosios šalies piliečio, kaip aukos, statusą, taip pat į atitinkamos nusikalstamos veikos sunkumą. Kiekviename iš šių etapų reikalaujama, kad auka būtų palikta atitinkamos valstybės narės teritorijoje per jai suteiktą apsvarstymo laikotarpį ir kad atitinkamai būtų sustabdytas bet kokios jos atžvilgiu priimtos perdavimo priemonės vykdymas.

1) Valstybei narei tenkanti pareiga informuoti

63. Įvairūs leidimo laikinai gyventi šalyje išdavimo procedūros etapai apibrėžti Direktyvos 2004/81 II skyriuje.

64. Ši procedūra pradedama iš anksto informavus galimą prekybos žmonėmis auką pagal šios direktyvos 5 straipsnį [21].

[18] Priešingai, nei savo pastabose teigia Nyderlandų vyriausybė, Direktyvos 2004/81 6 straipsnio 2 dalis taip pat skirta trečiųjų šalių piliečiams, kurie yra prekybos žmonėmis aukos, teisėtai gyvenantiems atitinkamos valstybės narės teritorijoje, kaip antai tarptautinės apsaugos prašytojai. Žr. šios direktyvos 3 straipsnio 1 dalį, iš kurios teksto matyti, kad direktyvos taikymo sritis apima trečiųjų šalių piliečius, teisėtai atvykusius arba gyvenančius atitinkamos valstybės narės teritorijoje. Taip pat žr. Direktyvos 2012/29 1 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, pagal kurią „[š]ioje direktyvoje nustatytos teisės taikomos aukoms jų nediskriminuojant, be kita ko, dėl jų gyventojo statuso“, minėtos direktyvos 9 konstatuojamąją dalį, pagal kurią „[n]usikaltimų aukos turėtų būti pripažįstamos aukomis ir su jomis turėtų būti elgiamasi pagarbiai, jautriai ir profesionaliai, nediskriminuojant jų jokiu pagrindu, pavyzdžiui, dėl <…> gyventojo statuso“, tos pačios direktyvos 10 konstatuojamąją dalį, pagal kurią „[v]alstybės narės turėtų imtis būtinų priemonių siekdamos užtikrinti, kad šioje direktyvoje nustatytos teisės nepriklausytų nuo aukos gyventojo statuso jų teritorijoje ar nuo aukos pilietybės ar tautybės“, ir Direktyvos 2011/36 18 konstatuojamąją dalį.

[19] Tai yra tokios tyčinės veikos: asmenų verbavimas, vežimas, perdavimas, laikymas ar priėmimas, įskaitant tų asmenų kontrolės perėmimą ar perdavimą, grasinant arba panaudojant jėgą ar kitokią prievartą, pagrobiant, sukčiaujant arba apgaule, piktnaudžiaujant padėtimi arba pasinaudojant asmens pažeidžiamumu, duodant arba gaunant pinigų ar naudos siekiant kitą asmenį kontroliuojančio asmens sutikimo, kai šios veikos tikslas yra išnaudojimas. Išnaudojimas apima bent jau kitų asmenų prostitucijos išnaudojimą ar kitas seksualinio išnaudojimo formas, priverstinį darbą ar paslaugas, įskaitant elgetavimą, vergiją ar į vergiją panašią praktiką, priverstinę tarnystę, išnaudojimą įtraukiant į nusikalstamą veiką, arba organų išėmimą.

[20] Sąjungos teisės aktų leidėjas remiasi 2002 m. liepos 19 d. Tarybos pamatinio sprendimo 2002/629/TVR dėl kovos su prekyba žmonėmis (OL L 203, 2002, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 52), kuris buvo pakeistas Direktyva 2011/36, 1–3 straipsniais.

[21] Taip pat žr. Direktyvos 2011/36 11 straipsnio 6 dalį.

65. Pagal šį straipsnį pareiga informuoti tenka kompetentingoms nacionalinėms institucijoms nuo tada, kai jos „*mano*, kad trečiosios šalies pilietis *gali* patekti į [šios] direktyvos taikymo sritį“. Kitaip tariant, ši informavimo pareiga šioms institucijoms tenka nuo to momento, kai jos turi pagrįstų priežasčių manyti, kad šis pilietis yra arba buvo prekybos žmonėmis auka, taigi prieš atliekant bet kokį baudžiamąjį kvalifikavimą [22].

66. Pagal minėtą straipsnį šios institucijos turi informuoti atitinkamą asmenį apie „galimybes, kurias suteikia [ši] direktyva“. Kitaip tariant, jam turi būti pranešta apie galimybę pasinaudoti ne tik apsvarstymo ir reabilitacijos laikotarpiu, bet ir paramos bei pagalbos priemonėmis, numatytomis Direktyvos 2004/81 7 straipsnyje, ir, esant tam tikroms sąlygoms, – leidimu laikinai gyventi valstybės narės teritorijoje mainais už jo bendradarbiavimą pagal šios direktyvos 8 straipsnį [23]. Taigi, kaip matyti iš minėtos direktyvos 9 konstatuojamosios dalies, leidimas gyventi šalyje iš esmės turi suteikti „pakankamą paskatą [prekybos žmonėmis aukoms] bendradarbiauti su kompetentingomis institucijomis“.

67. Ši informavimo pareiga taptų „tuščiavidurė“, jei atitinkama valstybė narė galiausiai turėtų perduoti auką per jai suteiktą apsvarstymo laikotarpį, nors įsipareigojo suteikti ne tik šį laikotarpį, bet ir Direktyvos 2004/81 7 straipsnyje numatytas paramos ir pagalbos priemones, taip pat, esant tam tikroms sąlygoms, – leidimą laikinai gyventi šalyje, jei auka sutinka pateikti skundą arba liudyti prieš nusikalstamą veiką padariusius asmenis. Tokia praktika būtų nesuderinama su Direktyvos 2012/29 1 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje Sąjungos teisės aktų leidėjo nustatytais reikalavimais, kad kompetentingos nacionalinės institucijos su nusikaltimų aukomis elgtųsi pagarbiai, jautriai ir profesionaliai [24].

2) Apsvarstymo laikotarpis

68. Apsvarstymo laikotarpis suteikiamas laikantis Direktyvos 2004/81 6 straipsnyje nustatytų sąlygų. Sąjungos teisės aktų leidėjas neapibrėžia nei šio laikotarpio trukmės, nei jo pradžios, taip palikdamas kiekvienai valstybei narei užduotį nustatyti šią tvarką, tačiau apie minėto apsvarstymo laikotarpio tikslą šis teisės aktų leidėjas, priešingai, kalba daug aiškiau. Iš tiesų šio straipsnio 1 dalyje aiškiai nurodyta, kad šis laikotarpis turi leisti aukai atsigauti ir išvengti nusikalstamą veiką padariusių asmenų įtakos, kad ji galėtų priimti motyvuotą sprendimą, atsižvelgdama į jai kylančią riziką, ar bendradarbiauti su policija, teisėsaugos ir teisminėmis institucijomis [25]. Todėl nustatydamas apsvarstymo laikotarpį Sąjungos teisės aktų leidėjas atsižvelgia į ypatingą aukos pažeidžiamumą ir labai specifinį nusikalstamos veikos pobūdį, nes auka, be nusikalstamos veikos sudėties elementų, „dažnai patiria ne tik fizinę, bet ir moralinę kontrolę“ [26].

[22] Šiuo klausimu žr. 2012 m. birželio 15 d. *Conseil d'État* (Valstybės Taryba, Prancūzija) sprendimą (Nr. 339209), kuriame šis teismas pabrėžia policijos ir žandarmerijos tarnybų pareigą informuoti numanomas aukas ir nurodo informacijos nepateikimo pasekmes.

[23] Taip pat žr. Direktyvos 2004/81 11 konstatuojamąją dalį.

[24] Žr., pavyzdžiui, *Code de l'entrée et du séjour des étrangers et du droit d'asile* (Užsieniečių atvykimo, gyvenimo šalyje ir prieglobsčio teisės kodeksas, Prancūzija) R-316-1 straipsnį, pagal kurį „[š]i informacija pateikiama užsieniečiui suprantama kalba ir laikantis konfidencialumo sąlygų, leidžiančių jam pasitikėti ir užtikrinančių jo apsaugą“ (JORF, 2007 m. rugsėjo 15 d., tekstas Nr. 17).

[25] Taip pat žr. Direktyvos 2004/81 11 ir 12 konstatuojamąsias dalis ir Direktyvos 2011/36 18 konstatuojamąją dalį.

[26] Žr. 2019 m. liepos 21 d. Bruno Lasserre pranešimą „Franco-British-Irish Judicial Cooperation Committee“ (*Comité Franco-Anglo-Irlandais pour la Coopération Judiciaire*, Prancūzų, anglų, airių teismų bendradarbiavimo komitetas), pavadintą „Le traitement contentieux de la vulnérabilité dans les affaires d'esclavage et de traite humaine“ („Teisminis pažeidžiamumo vertinimas vergovės ir prekybos žmonėmis bylose“) ir prieinamą šiuo interneto adresu: https://www.conseil-etat.fr/publications-colloques/discours-et-interventions/le-traitement-contentieux-de-la-vulnerabilite-dans-les-affaires-d-esclavage-et-de-traite-humaine-discours-de-bruno-lasserre-vice-president-du. Taip pat žr. apibrėžtį jurisprudencijoje, susijusioje su prekybos žmonėmis nusikalstama veika, pateiktą 2021 m. spalio 7 d. EŽTT sprendime *Zoletic ir kiti prieš Azerbaidžaną*, CE:ECHR:2021:1007JUD002011612, § 155.

69. Vadovaujantis būtent taip nustatytos sistemos logika, pagal Direktyvos 2004/81 6 straipsnio 2 dalį reikalaujama, kad atitinkama valstybė narė, pirma, tenkintų pagrindinius ir ypatingus aukos poreikius, suteikdama šios direktyvos 7 straipsnyje numatytą priežiūrą per apsvarstymo laikotarpį, ir, antra, kad ji atsisakytų vykdyti bet kokį išsiuntimo iš šalies nurodymą šiuo laikotarpiu, nes atitinkamam asmeniui laikinai leidžiama likti šalies teritorijoje, „lauk[iant] kompetentingų institucijų sprendimo“ [27]. Abu šie reikalavimai susiję, nes paramos ir pagalbos priemonės negali būti suteiktos trečiųjų šalių piliečiams, kurie išvyko iš nacionalinės teritorijos [28]. Be kalbinės ir teisinės pagalbos, atitinkama valstybė narė turi užtikrinti aukos orumą ir saugumą, pasirūpindama jos ypatingų poreikių tenkinimu, visų pirma psichologine pagalba arba psichoterapiniu gydymu ir skubia medicinos pagalba [29].

70. Uždrausdamas vykdyti bet kokį išsiuntimo iš šalies nurodymą per apsvarstymo laikotarpį ir reikalaudamas laikinai palikti auką nacionalinėje teritorijoje Sąjungos teisės aktų leidėjas siekia, pirma, įtvirtinti požiūrį, kuris leistų apsaugoti šios prekybos žmonėmis aukos teises (tai yra daugelyje tarptautinių aktų nurodytas tikslas) [30] ir, antra, užtikrinti baudžiamojo persekiojimo veiksmingumą, nes policijos institucijos gali numatyti minėtos aukos dalyvavimą, jeigu ji sutinka, tyrime ir, jei reikia, teismo procese [31].

71. Galiausiai, būtent pasibaigus šiam apsvarstymo laikotarpiui arba anksčiau, jei kompetentingos institucijos mano, kad trečiosios šalies pilietis jau išreiškė aiškų norą bendradarbiauti, atitinkama valstybė narė gali, laikydamasi Direktyvos 2004/81 8 straipsnyje nustatytų sąlygų, išduoti aukai ne trumpesnį kaip šešių mėnesių leidimą gyventi šalyje, kad ji galėtų bendradarbiauti baudžiamajame tyrime arba teismo procese.

72. Darytina išvada, kad šios aukos perdavimas per apsvarstymo laikotarpį neužtikrina, mano nuomone, teisių, kurios minėtai prekybos žmonėmis aukai suteiktos pagal Direktyvą 2004/81, veiksmingumo tiek aukos reabilitacijos ir apsaugos, tiek jos bendradarbiavimo per tyrimą ar teismo procesą aspektais.

73. Pirma, apsvarstymo laikotarpis turi leisti aukai atsigauti, o kompetentingoms nacionalinėms institucijoms – įvertinti jos pažeidžiamumo laipsnį, kad būtų galima ne tik taikyti direktyvos 7 straipsnyje numatytą priežiūrą, bet ir atlikti rizikos vertinimą prieš vykdant bet kokį išsiuntimo iš šalies nurodymą [32]. Šiomis aplinkybėmis Komisija ragina valstybes nares skirti ypatingą dėmesį prekybos žmonėmis aukų, kurios nėra ES piliečiai, specifinei padėčiai, kai perduodant šiuos asmenis į pirmąją atvykimo šalį jie tampa pasiekiami prekeiviams žmonėmis ir jiems kyla pavojus

[27] Direktyvos 2004/81 6 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad „[a]psvarstymo laikotarpis nesuteikia teisės gyventi šalyje pagal šią direktyvą“.

[28] Žr. Direktyvos 2011/36 18 konstatuojamąją dalį.

[29] Patikslinu, kad iš Direktyvos 2011/36 18 konstatuojamosios dalies matyti, jog asmeniui turi būti taikomos šios priemonės, kai tik yra pagrįstų duomenų, rodančių, kad jis galėjo būti prekybos žmonėmis auka, nepaisant to, ar jis nori duoti parodymus kaip liudytojas. Šiuo klausimu žr. 2005 m. gegužės 16 d. Varšuvoje pasirašytos ir 2008 m. vasario 1 d. įsigaliojusios Europos Tarybos konvencijos dėl veiksmų prieš prekybą žmonėmis (CETS Nr. 197, toliau – Konvencija dėl veiksmų prieš prekybą žmonėmis) 13 straipsnio 1 dalį. Asmuo netenka šios teisės po to, kai baigiamas tapatybės nustatymo procesas arba pasibaigia apsvarstymo laikotarpis, jeigu laikoma, kad šis asmuo neatitinka leidimo gyventi šalyje išdavimo sąlygų arba teisėtai negyvena šioje valstybėje narėje, arba išvyko iš valstybės teritorijos.

[30] Be kita ko, reikėtų paminėti 2000 m. lapkričio 15 d. Niujorke priimtą Protokolą dėl prekybos žmonėmis, ypač moterimis ir vaikais, prevencijos, sustabdymo bei baudimo už vertimąsi ja, papildantį Jungtinių Tautų Organizacijos konvenciją prieš tarptautinį organizuotą nusikalstamumą (*Jungtinių Tautų sutarčių rinkinys*, t. 2237, p. 319), ir Konvenciją dėl veiksmų prieš prekybą žmonėmis.

[31] Šiuo klausimu žr. Plouffe-Malette, K. *Protection des victimes de traite des êtres humains: approches internationales et européennes*, Bruylant, Bruxelles, 2013.

[32] Šiuo klausimu žr. 2020 m. birželio mėn. Ekspertų grupės dėl kovos su prekyba žmonėmis (GRETA) gaires dėl prekybos žmonėmis aukų ir asmenų, kuriems gresia pavojus tapti prekybos žmonėmis aukomis, teisės į tarptautinę apsaugą; prieinamos šiuo interneto adresu: https://rm.coe.int/note-d-orientation-sur-les-droits-des-victimes-de-la-traite-et-des-per/16809ebf45.

vėl tapti šios prekybos aukomis [33]. Europos Tarybos ekspertų grupė dėl kovos su prekyba žmonėmis (GRETA) taip pat mano, jog toks vertinimas yra būtinas, kad auka nebūtų išsiųsta atgal į valstybę, kurioje ji pirmą kartą pateikė tarptautinės apsaugos prašymą, tačiau kurioje gali vėl tapti prekybos žmonėmis auka. Todėl bet koks sprendimas dėl perdavimo turėtų būti vertinamas atsižvelgiant į antrinės viktimizacijos riziką prašomoje valstybėje narėje, į kurią kreiptasi su prašymu perimti asmenį savo žinion [34].

74. Taigi, man atrodo, kad sprendimo dėl perdavimo vykdymas per apsvarstymo laikotarpį kelia grėsmę šiam procesui, nes, pirma, auka būtų atskirta nuo asmenų ir specializuotos pagalbos tarnybų, kuriose galėjo rasti paramą [35], antra, būtų sustabdyta ar net nutraukta priežiūra, suteikta pagal Direktyvos 2004/81 7 straipsnį, ir galiausiai vykdant šį sprendimą gali tekti sulaikyti atitinkamą asmenį [36].

75. Tiesa, pagal Reglamento Nr. 604/2013 31 ir 32 straipsnius tarptautinės apsaugos prašytoją perduodanti valstybė narė privalo perduoti atsakingai valstybei narei informaciją ir duomenis, kurie, jos nuomone, yra būtini jo teisėms apsaugoti, taip pat gali pranešti apie neatidėliotinas priemones, kurių turi būti imtasi siekiant patenkinti specialiuosius to asmens poreikius, įskaitant skubią sveikatos priežiūrą. Taip pat tiesa, kad tokiu atveju šis tarptautinės apsaugos prašytojas galėtų pasinaudoti specialiomis nuostatomis, kurios Direktyvoje 2012/29 numatytos aukoms, gyvenančioms kitoje valstybėje narėje nei ta, kurioje buvo padaryta nusikalstama veika. Iš esmės šios direktyvos 51 konstatuojamojoje dalyje patikslinta, kad aukos gyvenamosios vietos valstybė narė turėtų teikti pagalbą, paramą ir apsaugą, kurių reikia tam, kad auka atsigautų [37]. Sąjungos teisės aktų leidėjas taip pat reikalauja, kad ši valstybė narė informuotų tokią auką apie visas specialias priemones, procedūras ar tvarką, „kuriomis j[i] gali pasinaudoti“ valstybėje narėje, kurioje ji pirmą kartą kreipėsi į kompetentingą valdžios instituciją, kad apgintų savo interesus, tačiau informacijos apimtis ir išsamumas gali skirtis atsižvelgiant į konkrečius poreikius ir nusikalstamos veikos rūšį ar pobūdį [38]. Tuo atveju, kai auka negali pateikti skundo valstybėje narėje, kurioje buvo padaryta nusikalstama veika, ji turi galėti pateikti skundą savo gyvenamosios vietos valstybės kompetentingoms institucijoms, be to, pastarosios privalo imtis atitinkamų priemonių dėl proceso organizavimo, visų pirma dėl įrodymų teikimo ar šios aukos išklausymo [39].

76. Vis dėlto, nepaisant akivaizdžios šių nuostatų svarbos, nesu įsitikinęs, kad jų pakanka, kad būtų galima nuolat ir tikslingai tenkinti specialius prekybos žmonėmis aukų poreikius [40]. Konkrečiai kalbant, perdavimas naujajai valstybei narei reiškia aukos įsikūrimą naujoje priėmimo įstaigoje, kuri nebūtinai arba ne iš karto turi pakankamai išteklių, kad patenkintų jos specialius

[33] Šiuo klausimu žr. 2021 m. balandžio 14 d. Komisijos komunikatą Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui dėl ES kovos su prekyba žmonėmis strategijos 2021–2025 (COM(2021) 171 *final*, p. 18).

[34] Pagal Direktyvos 2012/29 62 konstatuojamąją dalį, „[k]ad nusikaltimų aukos gautų pakankamai pagalbos, paramos ir apsaugos, viešosios tarnybos turėtų dirbti derindamos savo veiksmus ir šioje veikloje turėtų dalyvauti visais administraciniais lygmenimis – Sąjungos lygmeniu ir nacionaliniu, regioniniu bei vietos lygmenimis“.

[35] Dėl svarbaus specializuotų pagalbos sunkių nusikaltimų aukoms tarnybų vaidmens valstybėje narėje, kai šie asmenys nėra nei šios valstybės piliečiai, nei jos nuolatiniai gyventojai, žr. Direktyvos 2012/29 38 konstatuojamąją dalį.

[36] Žr. Reglamento Nr. 604/2013 28 straipsnį.

[37] Direktyvos 2012/29 51 konstatuojamoji dalis suformuluota taip: „aukai išvykus iš valstybės narės, kurioje buvo įvykdyta nusikalstama veika, teritorijos, ta valstybė narė nebeturėtų būti įpareigota teikti pagalbą, paramą ir apsaugą, išskyrus atvejus, kai tai tiesiogiai siejasi su jos vykdomu baudžiamuoju procesu dėl atitinkamos nusikalstamos veikos – tokiu atveju ji gali teikti, pavyzdžiui, specialias apsaugos priemones teismo proceso metu. Aukos gyvenamosios vietos valstybė narė turėtų teikti pagalbą, paramą ir apsaugą, kurių reikia tam, kad auka atsigautų“.

[38] Žr. Direktyvos 2012/29 4 straipsnio 1 dalies g punktą.

[39] Žr. Direktyvos 2012/29 17 straipsnį.

[40] Kaip savo pastabose pažymi Nyderlandų vyriausybė, Reglamente Nr. 604/2013 nėra jokios nuorodos į Direktyvą 2004/81. Šiame reglamente tarptautinės apsaugos prašytojų, kurie yra prekybos žmonėmis aukos, situacija paminėta tik jo 6 straipsnio 3 dalies c punkte, kalbant apie vaiko interesų vertinimą.

poreikius. Šis perdavimas taip pat reiškia, kad auka imasi naujų veiksmų kreipdamasi į naujas institucijas. Tačiau neabejotina, kad tokia situacija ir ypač parodymų pakartojimas gali didinti jos pažeidžiamumą.

77. Antra, apsvarstymo laikotarpis turėtų suteikti kompetentingoms nacionalinėms institucijoms galimybę užmegzti pasitikėjimo ryšius su tokia auka, kad ji bendradarbiautų baudžiamajame tyrime ir (arba) teismo procese, turėdama galimybę gauti leidimą laikinai gyventi šalyje. Tačiau abejoju, ar toks tikslas gali būtų pasiektas, jei kartu su leidimo gyventi šalyje išdavimo procedūra atitinkamam trečiosios šalies piliečiui pranešama apie neišvengiamą sprendimo dėl jo perdavimo vykdymą.

78. Trečia, šis apsvarstymo laikotarpis yra esminis tam, kad šios kompetentingos nacionalinės institucijos galėtų surinkti patikimų įrodymų dėl nusikalstamos veikos buvimo ir jos pobūdžio (pavyzdžiui, nacionalinio ar tarpvalstybinio) siekiant pradėti baudžiamąjį persekiojimą. Šiuo laikotarpiu, pakartojant Direktyvos 2004/81 6 straipsnio 2 dalies formuluotę – „lauk[iant] kompetentingų institucijų sprendimo“, perdavimo vykdymas gali turėti įtakos baudžiamojo tyrimo veiksmingumui, o tai prieštarautų aukos ir atitinkamų valstybių narių interesams.

79. Šiuo klausimu Direktyvos 2011/36 1 konstatuojamojoje dalyje priminta, kad „[p]rekyba žmonėmis yra sunkus nusikaltimas <…> ir šiurkštus pagrindinių teisių pažeidimas, aiškiai uždraustas Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija“ [41].
Direktyvos 2004/81 2 konstatuojamojoje dalyje šis teisės aktų leidėjas primena per Europos Vadovų Tarybos susitikimą Tamperėje (Suomija) jos pateiktas rekomendacijas sutelkti pastangas į nusikalstamų tinklų aptikimą ir išardymą, kartu apsaugant aukų teises.

80. Šioms nuostatoms ypatingas dėmesys skirtas Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencijoje [42]. Iš esmės šioje jurisprudencijoje valstybėms narėms nustatytos pozityvios pareigos, išplaukiančios iš Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos [43] 4 straipsnio ir taikomos nuo to momento, kai kompetentingos nacionalinės institucijos sužino apie aplinkybes, leidžiančias pagrįstai įtarti, kad asmuo yra prekybos žmonėmis auka. Taigi šią konvenciją pasirašiusios valstybės turi procesinę pareigą ištirti potencialios prekybos žmonėmis situacijas, šis tyrimas turi būti veiksmingas ir valdžios institucijos turi imtis pagrįstų priemonių gauti įrodymus bei išsiaiškinti bylos aplinkybes.

81. Atsižvelgiant į tai, aukos parodymai gali būti itin svarbūs, ypač pradedant tyrimą ar teismo procesą. Primenu, kad prekyba žmonėmis nebūtinai turi tarpvalstybinį elementą, nes ji gali vykti ir nacionaliniu lygmeniu. Pagal Direktyvos 2011/36 10 straipsnio 1 dalį valstybės narės iš esmės turi teritorinę jurisdikciją vykdyti baudžiamąjį persekiojimą už nusikalstamas veikas, padarytas jų teritorijoje arba vieno iš jų piliečių [44]. Tokiu atveju atitinkamo trečiosios šalies piliečio perdavimas kitai valstybei narei dar prieš jam nusprendžiant, ar jis nori bendradarbiauti atliekant baudžiamąjį tyrimą, reikštų, kad nusikaltimo auka būtų išsiųsta iš valstybės narės, turinčios jurisdikciją patraukti baudžiamojon atsakomybėn nusikalstamą veiką padariusius asmenis, teritorijos, nors ši auka, priešingai, turėtų būti toje teritorijoje, kad galėtų tiek, kiek reikia, dalyvauti ginant savo interesus ir vykstant baudžiamajam tyrimui.

[41] Be to, šioje konstatuojamojoje dalyje Sąjungos teisės aktų leidėjas pažymi, kad „[p]rekybos žmonėmis prevencija ir kova su ja yra prioritetinis Sąjungos ir valstybių narių uždavinys“, o šios direktyvos 7 konstatuojamojoje dalyje patikslinta, jog šia direktyva siekiama griežtesnių prevencijos, baudžiamojo persekiojimo ir aukų teisių apsaugos, Sąjungos teisės aktų leidėjui reikalaujant, kad valstybės narės kovotų su kiekviena prekybos žmonėmis forma, taikydamos veiksmingiausias kovos su ja priemones.

[42] Be kita ko, žr. 2020 m. birželio 25 d. EŽTT sprendimą *S.M. prieš Kroatiją*, CE:ECHR:2020:0625JUD006056114, § 306.

[43] 1950 m. lapkričio 4 d. pasirašyta Romoje.

[44] Valstybės narės gali išplėsti šią jurisdikciją Direktyvos 2011/36 10 straipsnio 2 dalyje nurodytomis sąlygomis.

82. Tiesa, tais atvejais, kai nusikalstama veika yra tarpvalstybinio pobūdžio, Sąjungos teisės aktų leidėjas linkęs skatinti tyrimų ir baudžiamojo persekiojimo koordinavimą, ragindamas valstybių narių teisėsaugos institucijas glaudžiai bendradarbiauti, todėl aukos perdavimas neturėtų tapti didele kliūtimi vykdant nusikalstamą veiką padariusių asmenų baudžiamąjį persekiojimą [45]. Vis dėlto, mano nuomone, šie mechanizmai nebūtinai taikytini labai ankstyvuoju etapu, kai aukai suteikiamas apsvarstymo laikotarpis. Jie taikomi vėliau, kai teisėsaugos institucijos pradėjo tyrimą arba nusikalstamą veiką padariusių asmenų baudžiamąjį persekiojimą.

83. Visos šios aplinkybės patvirtina, kad nuo to momento, kai valstybė narė nusprendžia, jog trečiosios šalies pilietis patenka į Direktyvos 2004/81 taikymo sritį, nes ji nustatė, kad jis yra prekybos žmonėmis auka, arba tai, jog yra pagrįstų priežasčių manyti, kad jis yra šios nusikalstamos veikos auka, ši valstybė negali vykdyti jokio sprendimo dėl šio asmens perdavimo per apsvarstymo laikotarpį, suteiktą jam pagal šios direktyvos 6 straipsnio 2 dalį.

84. Kaip rekomenduoja Jungtinių Tautų vyriausiojo žmogaus teisių komisaro biuras: „[š]iuo laikotarpiu aukos ir potencialios aukos neturėtų išvykti iš valstybės, [šios Konvencijos] šalies, teritorijos“ [46].

85. Taigi, atsižvelgdamas į visus šiuos argumentus siūlau Teisingumo Teismui nuspręsti, kad Direktyvos 2004/81 6 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją valstybei narei draudžiama per šios direktyvos 6 straipsnio 1 dalyje numatytą apsvarstymo laikotarpį vykdyti sprendimą dėl trečiosios šalies piliečio, kuris yra prekybos žmonėmis auka, perdavimo valstybei narei, atsakingai už jo tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą pagal Reglamentą Nr. 604/2013.

b) Dėl valstybės narės diskrecijos priimti sprendimą dėl perdavimo arba patvirtinti pasirengimo jį vykdyti priemones per apsvarstymo laikotarpį

86. Kiek tai susiję su galimybe valstybei narei priimti sprendimą dėl perdavimo arba patvirtinti pasirengimo vykdyti šį perdavimą priemones per apsvarstymo laikotarpį, reikia vadovautis skirtingais argumentais. Iš tiesų pagal Direktyvos 2004/81 6 straipsnio 2 dalį draudžiama tik įvykdyti išsiuntimo iš šalies nurodymą. Atsižvelgiant į mano siūlomą šios sąvokos aiškinimą, draudžiamas tik sprendimo dėl perdavimo vykdymas, taigi valstybė narė turi diskreciją priimti tokį sprendimą arba patvirtinti pasirengimo šiam perdavimui priemones. Tačiau, kad ir kokia būtų valstybės narės veiksmų laisvė, šios priemonės neturi pakenkti šios direktyvos 6 straipsnio veiksmingumui.

87. Taigi, šiuo klausimu reikia pateikti dvi pastabas.

88. Pirma, primenu, kad apsvarstymo laikotarpis turi leisti kompetentingoms nacionalinėms institucijoms užmegzti pasitikėjimo ryšius su prekybos žmonėmis auka ir paskatinti ją bendradarbiauti atliekant baudžiamąjį tyrimą, suteikiant jai galimybę gauti leidimą laikinai gyventi šalies teritorijoje. Be to, šiuo laikotarpiu valstybė narė privalo suteikti aukai pagalbos ir apsaugos priemones, kurių reikia dėl jos pažeidžiamumo. Tačiau manau, kad šiems tikslams

[45] Žr. Direktyvos 2011/36 5 konstatuojamąją dalį. Šiuo klausimu turiu omenyje sustiprintą bendradarbiavimą su Europolu ir Eurojustu, bendrų tyrimų grupių įsteigimą ir 2009 m. lapkričio 30 d. Tarybos pamatinio sprendimo 2009/948/TVR dėl jurisdikcijos įgyvendinimo kolizijų baudžiamuosiuose procesuose prevencijos ir sprendimo (OL L 328, 2009, p. 42) įgyvendinimą.

[46] Jungtinių Tautų vyriausiojo žmogaus teisių komisaro biuras, „Rekomenduojamų principų ir gairių dėl žmogaus teisių ir prekybos žmonėmis“ komentaras, 8.6 punktas, p. 153, prieinamas šiuo interneto adresu: https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Publications/Commentary_Human_Trafficking_fr.pdf

galėtų būti pakenkta, jei tuo pat metu ši auka būtų informuota apie parengiamųjų priemonių, skirtų sprendimui dėl perdavimo įvykdyti, patvirtinimą, ypač jei šios priemonės būtų asmens sulaikymas siekiant jį perduoti.

89. Antra, manau, kad, be sprendimo dėl perdavimo arba bet kokios kitos pasirengimo jį vykdyti priemonės priėmimo, kompetentingoms nacionalinėms institucijoms neišvengiamai tenka derinti priešingus reikalavimus, atsižvelgiant į griežtus terminus, per kuriuos jos turi imtis veiksmų pagal Reglamentą Nr. 604/2013. Primenu, kad jos turi labai ribotą diskreciją, kiek tai susiję su terminais, per kuriuos jos gali patvirtinti tokias priemones, antraip atsakomybė už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą pereina prašančiajai valstybei narei. Pavyzdžiui, pagal šio reglamento 21 straipsnio 1 dalį prašančioji valstybė narė turi *ne vėliau kaip per tris mėnesius nuo tarptautinės apsaugos prašymo pateikimo dienos* pateikti prašymą perimti asmenį savo žinion. Jei šis prašymas priimamas, paskui ji turi *šešių mėnesių terminą, kad perduotų prašytoją* pagal minėto reglamento 29 straipsnio 1 dalį. Esant tokiai situacijai, kaip nagrinėjamoji, šis terminas negali būti pratęstas [47]. Šie terminai yra privalomi.

90. Taigi leidimo laikinai gyventi šalyje išdavimo procedūros ir perdavimo procedūros bei atitinkamu atveju – jų tvarkos suderinimo galimybė priklauso nuo kelių kintamųjų, visų pirma nuo kiekvienai iš šių procedūrų taikomų terminų (primenu, kad apsvarstymo laikotarpio trukmė nustatoma pagal nacionalinę teisę), taip pat nuo aukos ketinimų ir elgesio per šį apsvarstymo laikotarpį arba jam pasibaigus.

91. Pavyzdžiui, Direktyvos 2004/81 6 straipsnio 4 dalyje nurodytu atveju, kai per apsvarstymo laikotarpį atitinkamas trečiosios šalies pilietis aktyviai, savanoriškai ir savo iniciatyva atnaujina ryšį su nusikalstamą veiką padariusiais asmenimis, administracinė institucija gali priimti sprendimą dėl jo perdavimo tuo pačiu metu arba iš karto po to, kai policijos ir teisėsaugos institucijos nutraukia apsvarstymo laikotarpį, kaip numatyta šiame straipsnyje.

92. Kita vertus, priešingu atveju, jei auka labai anksti pareikštų savo ketinimą bendradarbiauti atliekant baudžiamąjį tyrimą, tokio perdavimo galimybė priklausytų nuo to, ar jai išduotas leidimas laikinai gyventi šalyje. Tuo atveju, jei aukai būtų suteiktas šis leidimas, toks perdavimas negalėtų būti įvykdytas per Reglamente Nr. 604/2013 nustatytus terminus. Iš tiesų pagal Direktyvos 2004/81 8 straipsnio 3 dalį leidimas gyventi šalyje galioja ne trumpiau kaip šešis mėnesius, t. y. terminą, kuriam pasibaigus atsakinga valstybė narė atleidžiama nuo pareigos perimti prašytoją savo žinion, jei perdavimas nebuvo įvykdytas [48].

93. Galiausiai primenu, kad atitinkama valstybė narė visada gali pasinaudoti galimybe, jai suteikta pagal Reglamento Nr. 604/2013 17 straipsnio 1 dalyje numatytą diskrecinę išlygą. Šiai išlygai įgyvendinti netaikoma jokia ypatinga sąlyga ir iš principo kiekviena valstybė narė turi nustatyti aplinkybes, kuriomis ketina pasinaudoti šia galimybe bei sutikti pati išnagrinėti tarptautinės apsaugos prašymą, už kurį ji nėra atsakinga pagal šiame reglamente apibrėžtus kriterijus [49].

94. Savaime suprantama, kad tokia procedūrų tarpusavio sąsaja reikalauja glaudaus nacionalinių valdžios institucijų, atsakingų už leidimo laikinai gyventi šalyje išdavimo procedūrą, ir institucijų, atsakingų už „Dublino“ procedūras, bendradarbiavimo.

[47] Pagal Reglamento Nr. 604/2013 29 straipsnio 2 dalį minėtas terminas gali būti pratęstas iki vienų metų, jei perdavimas negalėjo įvykti dėl atitinkamo asmens įkalinimo, arba iki aštuoniolikos mėnesių, jei atitinkamas asmuo slapstosi.

[48] Žr. Reglamento Nr. 604/2013 29 straipsnio 2 dalį.

[49] Žr. 2019 m. sausio 23 d. Sprendimą *M.A. ir kt.* (C-661/17, EU:C:2019:53, 59 ir 60 punktai ir nurodyta jurisprudencija).

95. Atsižvelgdamas į visus šiuos argumentus siūlau Teisingumo Teismui nuspręsti, kad Direktyvos 2004/81 6 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją nedraudžiama per šios direktyvos 6 straipsnio 1 dalyje numatytą apsvarstymo laikotarpį priimti sprendimą dėl perdavimo arba rengtis jį vykdyti, jeigu šios priemonės nekenkia apsvarstymo laikotarpio veiksmingumui.

C. Dėl pirmojo prejudicinio klausimo, susijusio su apsvarstymo laikotarpio apskaičiavimu

96. Pateikdamas pirmąjį prejudicinį klausimą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės prašo Teisingumo Teismo atsakyti, ar, nesant nacionalinės perkėlimo priemonės, Direktyvos 2004/81 6 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad joje numatytas apsvarstymo laikotarpis automatiškai prasideda nuo to momento, kai trečiosios šalies pilietis praneša kompetentingoms nacionalinėms institucijoms, kad jis yra prekybos žmonėmis auka (a punktas), ir pasibaigia tada, kai šis pilietis pateikia skundą dėl prekybos žmonėmis arba, priešingai, praneša toms institucijoms, kad atsisako jį pateikti (b punktas).

97. Nors atrodo, kad savo pastabose šalys prieštarauja Direktyvos 2004/81 6 straipsnio 1 dalies perkėlimo į Nyderlandų teisės sistemą tvarkai [50], prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad ši nuostata nebuvo perkelta į nacionalinę teisę, ir nori ją taikyti tiesiogiai. Todėl prašymas dėl išaiškinimo susijęs su apsvarstymo laikotarpio apskaičiavimo tvarka, ypač su diena, kai prasideda šis terminas (*dies a quo*), ir jo pabaigos diena (*dies ad quem*).

1. Apsvarstymo laikotarpio „dies a quo“

98. Pirmoje klausimo dalyje prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo prašo išaiškinti, ar apsvarstymo laikotarpis gali prasidėti nuo to momento, kai atitinkamas trečiosios šalies pilietis praneša kompetentingoms nacionalinėms institucijoms, kad jis yra prekybos žmonėmis auka.

99. Pažymiu, kad Direktyvoje 2004/81 nenustatyta nei apsvarstymo laikotarpio pradžia, nei jo trukmė. Nors savo pasiūlyme Komisija buvo numačiusi 30 dienų apsvarstymo laikotarpį, remiantis Europos Tarybos konvencijos dėl veiksmų prieš prekybą žmonėmis [51] 13 straipsnio 1 dalyje nurodyto laikotarpio trukme, Sąjungos teisės aktų leidėjas vis dėlto paliko šių priemonių vertinimą kiekvienos valstybės narės nuožiūrai [52].

[50] Kaip matyti iš nurodyto nacionalinio teisinio pagrindo, Nyderlandų Karalystė apsvarstymo laikotarpio trukmę ir pradžią nustatė ne Užsieniečių įstatyme, o tik Aplinkraštyje dėl užsieniečių.

[51] Konvencija dėl veiksmų prieš prekybą žmonėmis buvo priimta Europos Tarybos Ministrų Komiteto 2005 m. gegužės 3 d. ir įsigaliojo 2008 m. vasario 1 d. Jos 13 straipsnio 1 dalyje nustatyta: „[j]ei yra pagrįstų priežasčių manyti, kad asmuo yra auka, Šalys savo vidaus teisėje nustato bent 30 dienų reabilitacijos ir apmąstymo laikotarpį. Toks laikotarpis turi būti pakankamas asmeniui atsigauti ir išvengti prekiautojų įtakos ir (arba) priimti informacija pagrįstą sprendimą dėl bendradarbiavimo su kompetentingomis institucijomis. Per minėtą laikotarpį tokio asmens atžvilgiu negali būti įvykdytas joks nurodymas išsiųsti jį iš šalies. Ši nuostata nepažeidžia veiksmų, kuriuos kompetentingos institucijos atlieka visuose atitinkamų nacionalinių procedūrų etapuose ir visų pirma – tiriant nusikaltimus ir patraukiant už juos baudžiamojon atsakomybėn. Per šį laikotarpį Šalys leidžia tokiems asmenims būti jų teritorijoje“. Taip pat žr. Europos Tarybos konvencijos dėl veiksmų prieš prekybą žmonėmis aiškinamąją ataskaitą (177 punktas), prieinamą šiuo interneto adresu: https://rm.coe.int/16800d388d.

[52] 2003 m. kovo 25 d. Komisijos sprendimu 2003/209/EB, įkuriančiu konsultacinę grupę, vadinamą Ekspertų grupe dėl prekybos žmonėmis (OL L 79, 2003, p. 25; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 135), įkurta Ekspertų grupė dėl prekybos žmonėmis 2004 m. balandžio 16 d. nuomonėje savo ruožtu rekomenduoja nustatyti ne trumpesnį kaip trijų mėnesių laikotarpį, o Prancūzijoje *Code de l'entrée et du séjour des étrangers et du droit d'asile* (Užsieniečių atvykimo, gyvenimo šalyje ir prieglobsčio teisės kodeksas, 2007 m. rugsėjo 15 d. JORF, tekstas Nr. 17) R316-1 straipsnyje nustatytas 30 dienų terminas.

100. Šioje byloje prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo klausia, ar apsvarstymo laikotarpis gali prasidėti nuo to momento, kai atitinkamas trečiosios šalies pilietis *praneša* kompetentingoms nacionalinėms institucijoms, kad jis yra prekybos žmonėmis auka [53]. Atsižvelgiant į klausimo formuluotę, man atrodo, kad šis atvejis skiriasi nuo atvejo, kai trečiosios šalies pilietis pateikia skundą arba duoda parodymus prieš asmenį, kurį jis kaltina dalyvavus tokioje prekyboje [54].

101. Taigi, jei apsvarstymo laikotarpis būtų skaičiuojamas nuo to momento, kai atitinkamas trečiosios šalies pilietis kompetentingoms nacionalinėms institucijoms tik praneša, kad jis yra prekybos žmonėmis auka, o šios institucijos neturi jokių duomenų apie nusikalstamos veikos buvimą ar pobūdį, tokia tvarka, mano nuomone, būtų nesuderinama su Direktyvos 2004/81 taikymo asmenims sritimi. Iš tiesų primenu, kad leidimo laikinai gyventi šalyje išdavimo procedūra, apimanti apsvarstymo laikotarpį, turi būti pradėta tik tuo atveju, jei šios institucijos nustatė, kad šis trečiosios šalies pilietis yra prekybos žmonėmis auka arba, remiantis visa informacija ir visomis reikšmingomis bylos aplinkybėmis, yra pagrįstų priežasčių manyti, kad jis yra šio nusikaltimo auka.

102. Taigi, atsižvelgdamas į šias aplinkybes manau, kad tuo atveju, kai trečiosios šalies pilietis praneša kompetentingoms nacionalinėms institucijoms, kad jis yra prekybos žmonėmis auka, apsvarstymo laikotarpis gali prasidėti nuo to momento, kai šios institucijos nusprendžia, jog, remiantis visa jų turima informacija, yra pagrįstų priežasčių manyti, kad šis pilietis patenka į Direktyvos 2004/81 taikymo sritį, todėl praneša jam apie šios direktyvos suteiktas galimybes, laikydamosi pagal minėtos direktyvos 5 straipsnį joms tenkančių pareigų.

2. Apsvarstymo laikotarpio „dies ad quem“

103. Antroje klausimo dalyje prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo prašo išaiškinti, ar Direktyvos 2004/81 6 straipsnio 1 dalyje numatytas apsvarstymo laikotarpis gali automatiškai pasibaigti po to, kai trečiosios šalies pilietis pateikė skundą dėl prekybos žmonėmis, arba, atvirkščiai, po to, kai jis pranešė kompetentingoms institucijoms, kad atsisako pateikti tokį skundą.

104. Skirtingai nuo apsvarstymo termino pradžios momento, kurio vertinimas paliktas kiekvienos valstybės narės nuožiūrai pagal Direktyvos 2004/81 6 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, Sąjungos teisės aktų leidėjas šios direktyvos 6 straipsnio 4 dalyje numato atvejus, kai, išskyrus apsvarstymo laikotarpio pabaigos atvejį, valstybė narė gali bet kada jį nutraukti. Pirma, kalbama apie situaciją, kai nustatyta, kad atitinkamas trečiosios šalies pilietis „aktyviai, savanoriškai ir jo / jos iniciatyva“ atnaujino ryšį su nusikalstamą veiką padariusiais asmenimis, ir, antra, apie situaciją, kai yra su viešąja tvarka ir nacionalinio saugumo užtikrinimu susijusių priežasčių.

105. Taigi, atvejai, kai valstybė narė gali automatiškai nutraukti trečiosios šalies piliečiui pagal Direktyvos 2004/81 6 straipsnio 1 dalį suteiktą apsvarstymo laikotarpį, apribojami ypač rimtomis situacijomis, kai valstybė narė, atsižvelgdama į atitinkamo asmens ryšių su nusikalstamą veiką padariusiais asmenimis pobūdį ir grėsmę, kurią jis gali kelti jos interesams, gali nuspręsti nebetęsti leidimo laikinai gyventi šalyje išdavimo procedūros.

[53] Atsižvelgdamas į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo vartojamus žodžius atskiriu šią situaciją nuo situacijos, kai trečiosios šalies pilietis apie šią nusikalstamą veiką praneša pateikdamas skundą kompetentingoms institucijoms.

[54] Be to, man atrodo, kad šis atvejis taip pat skiriasi nuo Aplinkraštyje dėl užsieniečių nurodytos situacijos. Iš esmės iš šio aplinkraščio nuostatų matyti, kad policija arba žandarmerijos vadas suteikia tariamai aukai apsvarstymo laikotarpį, jei yra „bent menkiausias prekybos žmonėmis požymis“ ir (arba) įsikišus socialinių reikalų ir įdarbinimo inspekcijai.

106. Kadangi šios direktyvos 6 straipsnio 4 dalimi apribojama galimybė pasinaudoti apsvarstymo laikotarpiu, suteiktu trečiųjų šalių piliečiams, kurie yra prekybos žmonėmis aukos, manau, kad ši nuostata turi būti aiškinama siaurai. Pažymėtina, kad nė viena iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nurodytų aplinkybių negali būti siejama su vienu iš Sąjungos teisės aktų leidėjo šiame straipsnyje nurodytų atvejų. Todėl manau, kad nei viena, nei kita iš šių aplinkybių negali leisti valstybei narei automatiškai nutraukti šio apsvarstymo laikotarpio.

107. Taigi, atsižvelgdamas į šiuos dalykus siūlau Teisingumo Teismui nuspręsti, kad tuo atveju, kai Direktyvos 2004/81 6 straipsnio 1 dalyje numatytas apsvarstymo laikotarpis nėra pasibaigęs, valstybė narė negali šio laikotarpio automatiškai nutraukti, išskyrus šios direktyvos 6 straipsnio 4 dalyje aiškiai nurodytus atvejus.

108. Norėčiau pateikti dvi papildomas pastabas.

109. Pirma, kalbant apie prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nurodytą situaciją, kai atitinkamas trečiosios šalies pilietis pateikia skundą dėl nusikalstamą veiką padariusių asmenų, pažymėtina, kad tokia iniciatyva rodo aiškų aukos norą bendradarbiauti. Šiomis aplinkybėmis galima manyti, jog apsvarstymo laikotarpis buvo veiksmingas. Tačiau remdamasis Direktyvos 2004/81 8 straipsnio tekstu konstatuoju, kad tokia aplinkybė nebūtinai yra pakankama, kad būtų išduotas leidimas gyventi šalyje. Pagal direktyvos 8 straipsnio 1 ir 2 dalis leidimas gyventi šalyje gali būti išduodamas tik tuo atveju, pirma, jei atitinkamas asmuo ne tik parodė aiškius ketinimus bendradarbiauti, bet ir nutraukė visus ryšius su asmenimis, įtariamais nusikalstamos veikos padarymu, ir, antra, jei kompetentingos nacionalinės institucijos mano, kad yra tinkama pratęsti asmens buvimą šalyje tyrimo ar teismo proceso tikslais. Pagal minėtos direktyvos 8 straipsnio 1 dalį šis vertinimas atliekamas „[p]asibaigus apsvarstymo laikotarpiui arba anksčiau, jei kompetentingos institucijos mano, kad atitinkamas trečiosios šalies pilietis jau [parodė aiškius ketinimus bendradarbiauti]“.

110. Vis dėlto niekas neleidžia teigti, kad valstybė narė galėtų automatiškai nutraukti apsvarstymo laikotarpį, jei auka pareikštų savo norą bendradarbiauti. Taigi, nesu įsitikinęs, kad vien skundo dėl nusikalstamą veiką padariusių asmenų pateikimo pakanka, kad būtų užbaigtas šis apsvarstymo laikotarpis, kuris taip pat turi suteikti aukai galimybę pagal Direktyvos 2004/81 6 straipsnio 1 dalį atsigauti ir išvengti nusikalstamą veiką padariusių asmenų įtakos [55].

111. Antra, kiek tai susiję su prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nurodyta priešinga situacija – kai trečiosios šalies pilietis prieš pasibaigiant apsvarstymo laikotarpiui pareiškia norą nepateikti skundo prieš asmenis, įtariamus nusikalstamos veikos padarymu, iš tiesų galima manyti, jog atitinkamas asmuo priėmė sprendimą dėl savo bendradarbiavimo, taigi apsvarstymo laikotarpis buvo veiksmingas. Tačiau, mano nuomone, tokia taisyklė neužtikrintų prekybos žmonėmis aukų apsaugos, jei kartu su ja nebūtų taikomos ypatingo budrumo priemonės. Iš esmės pagal Direktyvos 2004/81 6 straipsnio 1 dalį valstybė narė turėtų užtikrinti, kad asmuo priimtų „motyvuotą sprendimą“ ir kad jis būtų priimtas laisva atitinkamo trečiosios šalies piliečio valia bei sąmoningai, o ne dėl bauginimo ar susidorojimo veiksmų, kurie vėl gali būti įvykdyti jo atžvilgiu. Iš tiesų primenu, kad prekybos žmonėmis nusikalstamai veikai būdingas ne tik aukos išnaudojimas, bet ir nusikalstamą veiką padariusio asmens ekonominė ir psichologinė kontrolė aukos atžvilgiu, naudojant fizinį bei psichologinį smurtą. Taigi, siekiant užtikrinti

[55] Taip pat žr. Direktyvos 2004/81 11 ir 12 konstatuojamąsias dalis ir Direktyvos 2011/36 18 konstatuojamąją dalį.

apsvarstymo laikotarpio veiksmingumą, būtina garantuoti, kad šis laikotarpis nebūtų nepagrįstai sutrumpintas, kai auka neturi laiko nei atsigauti, nei išvengti nusikalstamą veiką padariusių asmenų įtakos [56].

V. Išvada

112. Atsižvelgdamas į visus išdėstytus argumentus, siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į *rechtbank Den Haag* (Hagos apylinkės teismas, Nyderlandai) prejudicinius klausimus:

1. Sąvoka „išsiuntimo iš šalies nurodymas“ pagal 2004 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyvos 2004/81/EB dėl leidimo gyventi šalyje išdavimo trečiųjų šalių piliečiams, kurie yra prekybos žmonėmis aukos arba kurie dalyvavo vykdant nelegalios imigracijos padėjimo veiksmus, bendradarbiaujantiems su kompetentingomis institucijomis, 6 straipsnio 2 dalį turi būti aiškinama taip, kad ji apima priemones, kuriomis trečiosios šalies pilietis, esantis prekybos žmonėmis auka, verčiamas palikti jo buvimo valstybės narės teritoriją, vykdant sprendimą dėl perdavimo, priimtą pagal 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 604/2013, kuriuo išdėstomi valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės vienoje iš valstybių narių pateikto tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai.

2. Direktyvos 2004/81 6 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją valstybei narei draudžiama per šios direktyvos 6 straipsnio 1 dalyje numatytą apsvarstymo laikotarpį vykdyti sprendimą dėl trečiosios šalies piliečio, kuris yra prekybos žmonėmis auka, perdavimo valstybei narei, atsakingai už jo tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą pagal Reglamentą Nr. 604/2013.

   Atvirkščiai, pagal tokią nuostatą nedraudžiama, kad per šį laikotarpį valstybė narė priimtų sprendimą dėl perdavimo arba patvirtintų pasirengimo jį vykdyti priemones, jeigu šios priemonės nekenkia apsvarstymo laikotarpio veiksmingumui.

3. Direktyvos 2004/81 6 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad tuo atveju, kai trečiosios šalies pilietis praneša kompetentingoms nacionalinėms institucijoms, kad jis yra prekybos žmonėmis auka, apsvarstymo laikotarpis gali prasidėti nuo to momento, kai šios institucijos nusprendžia, jog, remiantis visa jų turima informacija, yra pagrįstų priežasčių manyti, kad šis pilietis patenka į šios direktyvos taikymo sritį, todėl praneša jam apie minėtos direktyvos suteiktas galimybes, laikydamosi pagal tos pačios direktyvos 5 straipsnį joms tenkančių pareigų.

4. Tuo atveju, kai Direktyvos 2004/81 6 straipsnio 1 dalyje numatytas apsvarstymo laikotarpis nėra pasibaigęs, valstybė narė negali šio laikotarpio automatiškai nutraukti, išskyrus šios direktyvos 6 straipsnio 4 dalyje aiškiai nurodytas situacijas.

[56] Taip pat žr. Direktyvos 2004/81 11 ir 12 konstatuojamąsias dalis ir Direktyvos 2011/36 18 konstatuojamąją dalį.